

PELNO NESIEKIANČIŲ ĮSTAIGŲ IR ORGANIZACIJŲ (PNO) VEIKLOS APŽVALGA

Analizės tikslai

Europos Tarybos kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu (PP / TF) ekspertų komiteto – **MONEYVAL** rekomendacijų įgyvendinimo priemonių plano 64.1 priemonė:

Atsižvelgiant į VSD ir FNTT pateiktą informaciją bei suderinus VMI ir kitų valstybės institucijų poreikius, **VMI atlikta Lietuvoje registruotų PNO apžvalga**

- Įvertinti, ar Lietuvoje registruotų PNO veikloje yra **PP / TF požymių**
- Įvertinti PNO riziką dėl paramos gavimo ir panaudojimo ne pagal LR Labdaros ir paramos įstatyme nustatytą paskirtį

FNTT ir VSD pateikė PNO sektoriaus galimas PP / TF rizikas ir jų vertinimo kriterijus

FNTT

Nacionalinis pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo rizikos vertinimas

FNTT direktoriaus 2011-02-15 įsakymu Nr. V-46 (nauja redakcija 2017-04-10 įsakymas Nr. V-76) patvirtintas „Kriterijų, pagal kuriuos vertinama, ar pelno nesiekiančios įstaigos ar organizacijos veikloje yra galimo pinigų plovimo ir/ar teroristų finansavimo požymių, sąrašas“

VSD

PNO rizikos indikatorių grupė, susijusi su geografiniu aspektu

Aukštos terorizmo rizikos jurisdikcijos ar regionai

Rizikos indikatoriai, susiję su PNO veikla ar reputacija

Kriterijų įvertinimui naudoti VMI gaunami duomenys:

Rinkmenos

FNTT duomenys apie grynujų pinigų operacijas ir sandorius, kurių suma lygi arba viršija 15 000 eurų

Rinkmenos

Pagal MAĮ 55 str. finansų rinkos dalyvių teikiama informacija apie sąskaitas ir metines apyvartas

Informacinių pranešimų pagal tarptautinius susitarimus (DAC2, CRS, FATCA) duomenys apie Lietuvos rezidentų sąskaitas užsienio šalyse ir jų likučius

Nacionalinis PP / TF rizikos vertinimas: rizikingiausios PNO - religinės ir labdaros organizacijos

Sektorius	Rizikos lygis (1-4)	Grėsmės balas (1-4)	Pažeidžiamumo balas (1-4)
Religinės organizacijos	2,6	2	3
Labdaros organizacijos	2,6	2	3

RELIGINIŲ ORGANIZACIJŲ RIZIKOS SCENARIJAI:

- Nusikaltėliai aukoja religinėms organizacijoms, kurios finansuoja teroristus
- Nusikaltėliai jsteigia religinę organizaciją PP / TF tikslais

LABDAROS ORGANIZACIJŲ RIZIKOS SCENARIJAI:

- Nusikaltėliai aukoja labdaros organizacijoms
- Nusikaltėlis jsteigia labdaros organizaciją PP / TF tikslais
- Labdaros organizacijos ar jai vadovaujantys asmenys palaiko ryšį su teroristiniu subjektu
- Labdaros organizacija, naudodama teisėtu būdu įgytas lėšas, remia teroristų grupes
- Nusikaltėlis, kaip labdaros organizacijos darbuotojas ar išorės subjektas remia teroristus
- Labdaros organizacija remia teroristų verbavimą
- Teroristiniai subjektai melagingai save reprezentuoja kaip labdaros organizaciją, norėdami apgauti aukotojus teikti paramą

VSD vertinimas: rizikingos tos PNO, kurios disponuoja ženkliais finansiniais resursais ir išsiskiria tarptautinės veiklos apimtimis

PNO TF rizikos indikatorių grupė, susijusi su geografiniu aspektu:

- vykdo veiklą aukštos terorizmo rizikos šalyse ar su jomis besiribojančiose valstybėse (teikia paslaugas, pagalbą)
- perveda suaukotas lėšas kitoms PNO, teikiančioms paslaugas ar pagalbą aukštos terorizmo rizikos šalyse
- gauna aukas, pavedimus iš aukštos terorizmo rizikos šalyse ar konfliktų regionuose veikiančių subjektų
- perveda lėšas į aukštos terorizmo rizikos šalis neidentifikuotiems gavėjams
- PNO steigėjai, vadovai, darbuotojai yra iš aukštos terorizmo rizikos šalių

Aukštos terorizmo rizikos šalių (32) „PILKASIS SĄRAŠAS“:

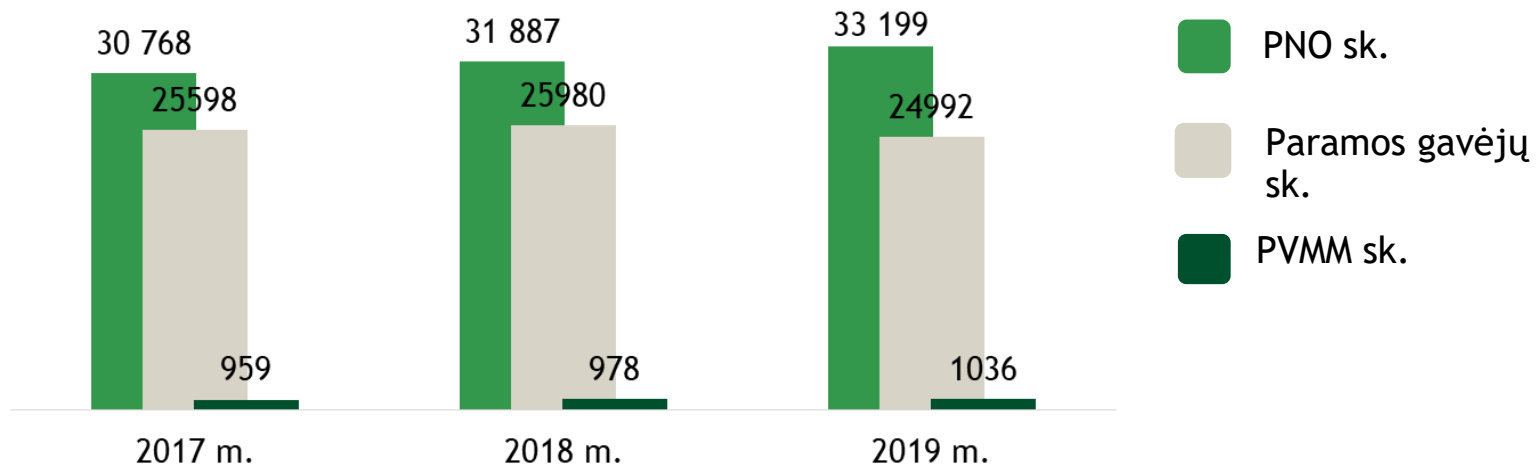
Afganistanas, Alžyras, Bangladešas, Egiptas, Irakas, Iranas, Jemenas, Jordanija, Jungtiniai Arabų Emyratai, Kataras, Kirgizija, Kuveitas, Libanas, Libija, Malis, Marokas, Nigerija, Palestina, Pakistanas, Rusijos Federacijos Čėčėnijos, Dagestano ir Ingušijos Respublikos, Omanas, Saudo Arabija, Sirija, Somalis, Sudanas, Šri Lanka, Tunisas, Turkija, Tadžikistanas, Uzbekistanas

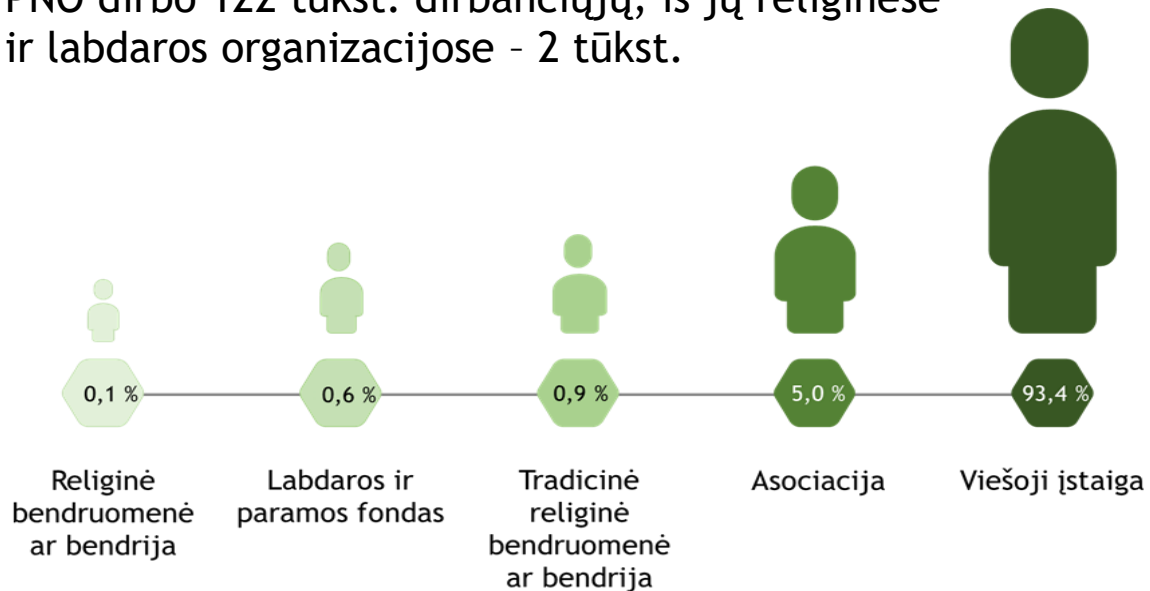
Rizikos indikatoriai, susiję su PNO veikla ir reputacija

- naudoja lėšas išlaidoms, nesusijusioms su jų veikla
- neadekvačiai didelė ir nepagrįsta parama / labdara, kurios didžioji dalis surinkta grynais pinigais (GP)
- lėšų persiuntimui naudoja neformalius būdus (hawala)
- faktinės išlaidos prekėms skiriasi nuo jas patvirtinančios dokumentacijos
- organizacija prisistato kaip labdaros, tačiau veikia tinkamai neregistravusi veiklos, keičia PNO paskirtį
- neteikia finansinių ir kitų ataskaitų kontroliuojančioms / priežiūros institucijoms
- vadovai, steigėjai, dalyviai ar stambūs rėmėjai yra dalyvavę kitų įtariamų PNO ar labdaros organizacijų veikloje
- informacijos šaltiniuose yra neigiamos informacijos apie PNO vadovus, dalyvius, stambius rėmėjus

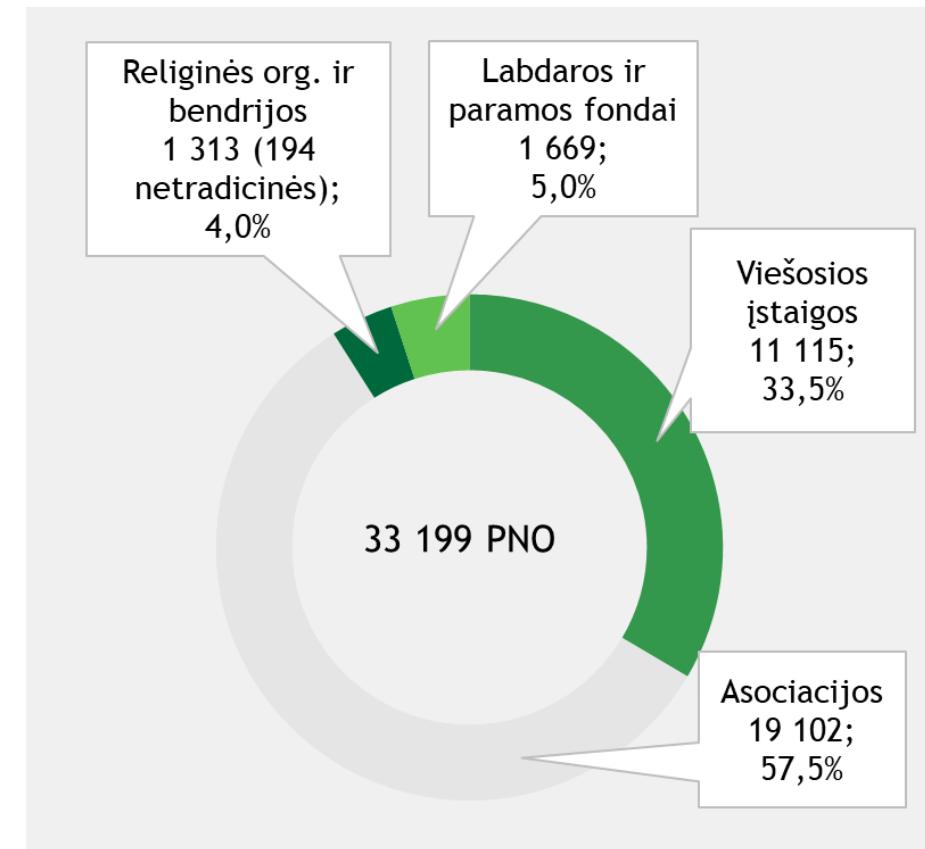
PNO sektoriuje 2019 m. dirbo 9,9 % dirbančiųjų, sumokėta 3,3 % visų mokesčių

PNO dirbo 122 tūkst. dirbančiųjų, iš jų religinėse ir labdaros organizacijose - 2 tūkst.

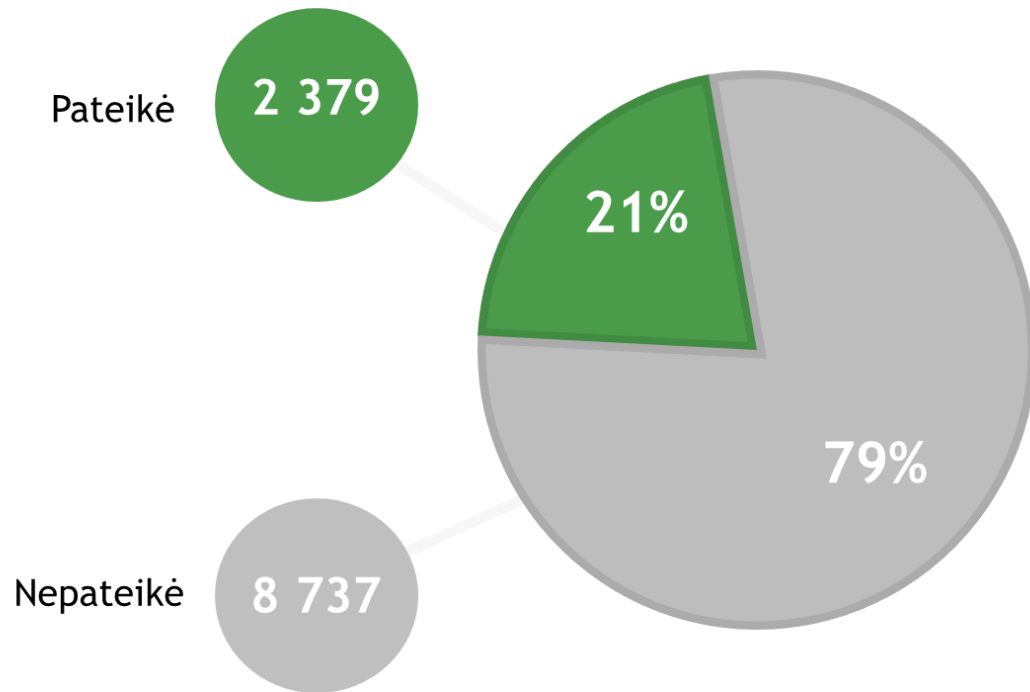
2019 m. PNO struktūra

PP / TF ir paramos panaudojimo ne pagal LPĮ
nustatytą paskirtį rizikos vertinimas
PNO veikloje

PP / TF rizikos, susijusios su PNO valdymu, įvertinimas

Informaciją apie dalininkus
VĮ Registrų centras pateikė 21,4 % VŠĮ

109 VŠĮ

Turėjo dalininkų užsienio FA ir JA, iš jų
1 VŠĮ GP išėmimai iš sąskaitos 2017-2019 m. - 118 tūkst. €

29
PNO

Priklausė įmonių grupėms - gavo paramą iš įmonių grupės narių. 2018 m. gavo 2,6 mln. € paramos, iš jų 1 fondas gavo 362 tūkst. € paramos, kurios 75,6 % skyrė FA labdarai anonimiškai

103
PNO

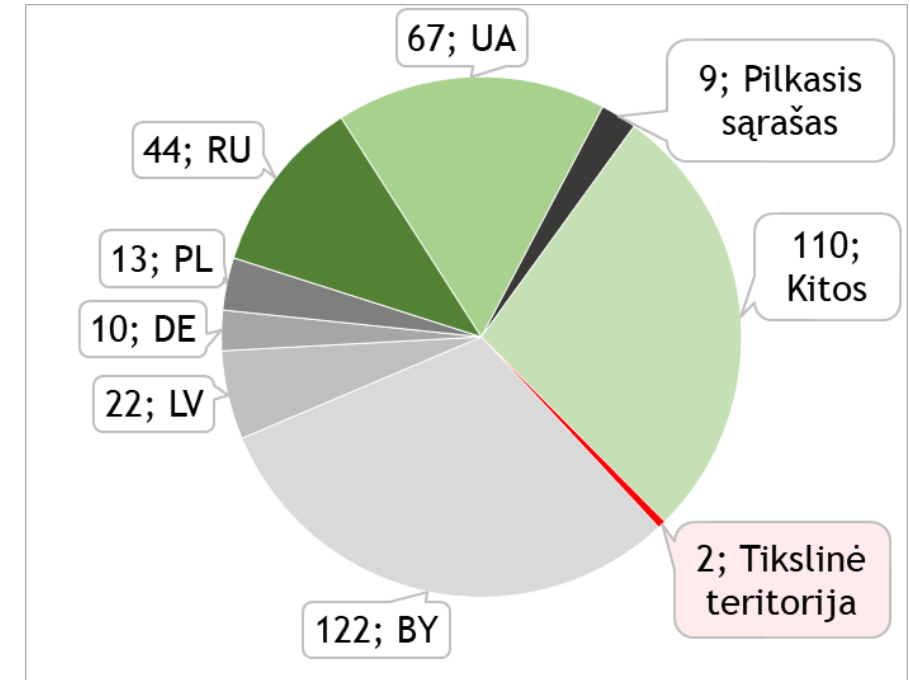
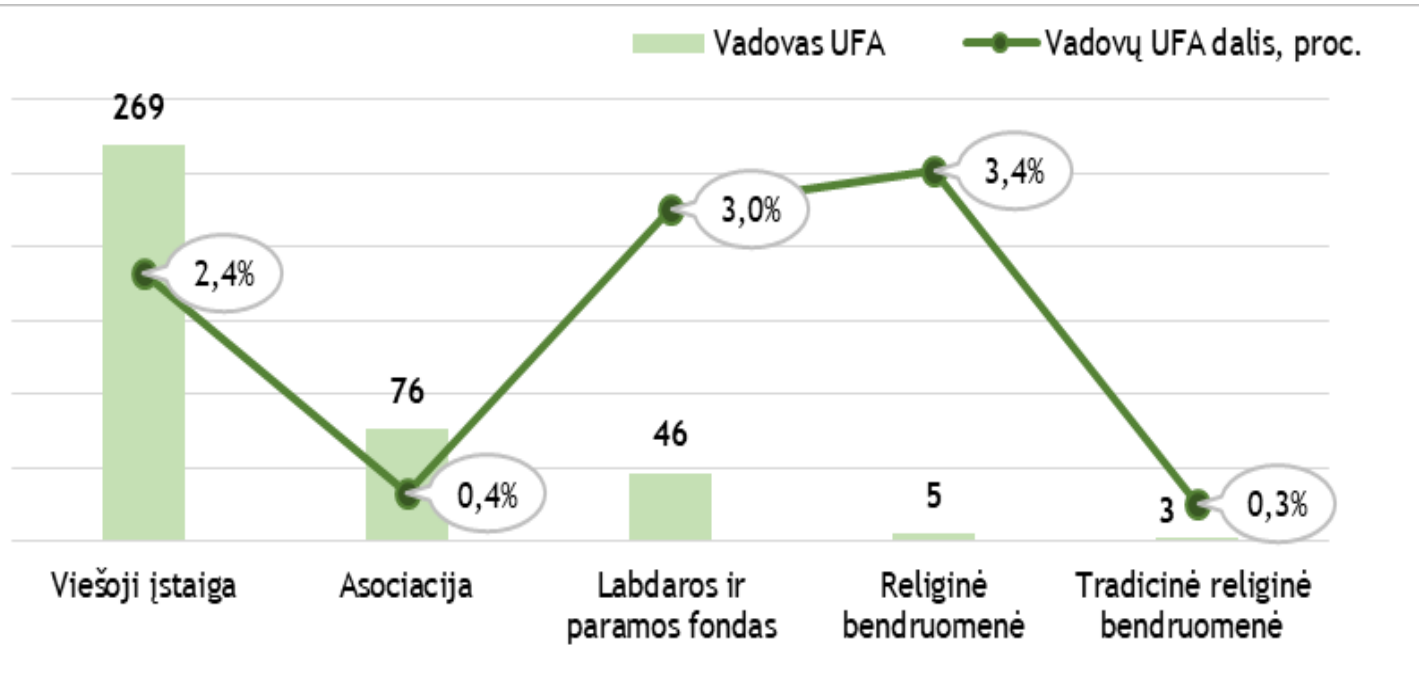
Dalininkai arba vadovai turtingiausių Lietuvos gyventojų sąraše (TOP500, tv3.lt).
2018 m. gavo 3,5 mln. € paramos.
1 VŠĮ 2018 m. GP įnešimai į sąskaitą - 306 tūkst. €

Informaciją apie dalininkus privalo teikti:

- viešosios įstaigos nuo 2017-11-01
- labdaros ir paramos fondai nuo 2020-06-01

399 PNO vadovavo užsienio fiziniai asmenys

- 2 VŠĮ vadovų adresas - **tikslinių teritorijų** sąrašė (Libano Respublikoje ir Taityje)
- 9 PNO (5 VŠĮ, 3 asociacijų, 1 fondo) vadovų adresas - „**pilkojo sąrašo**“ šalyse - Uzbekistane, Tadžikistane, Jungtiniuose Arabų Emyratuose, Egipte, Jemene, Nigerijoje, Šri Lankoje

PNO, kurių vadovai buvo iš tikslinių teritorijų ar „pilkojo sąrašo“ šalių, kitų PP / TF rizikos požymių neturėjo

Rizika	PNO skaičius	GP operacijos 2018-2019 m., tūkst. eurų		Užsienio šalyse sąskaitų likutis (DAC2, CRS), tūkst. eurų		Gauta parama iš užsienio, tūkst. eurų	
		GP įnešimai	GP išėmimai	2018 m.	2019 m.	2017 m.	2018 m.
Dalininkai užsienio FA / JA	109	431	157	0	0	757	907
Vadovai užsienio FA, iš jų:	399	15	762	0	0	1 303	1 577
- adresas <i>tikslinėse teritorijose</i>	2	0	0	0	0	0	0
- „pilkojo sąrašo“ šalyse	9	0	0	0	0	0	0

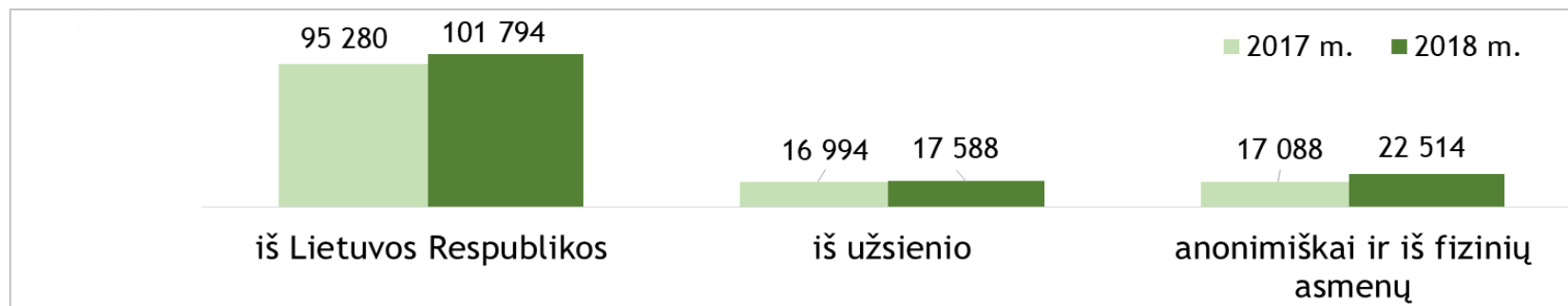
- **399 PNO, kurių vadovai užsienio FA:** GP operacijas vykdė 16 PNO, GP išėmimai - 762 tūkst. €, iš jų 4 PNO GP išėmimai - 409 tūkst. € (1 vadovas iš Rusijos, 3 vadovai - iš Baltarusijos)

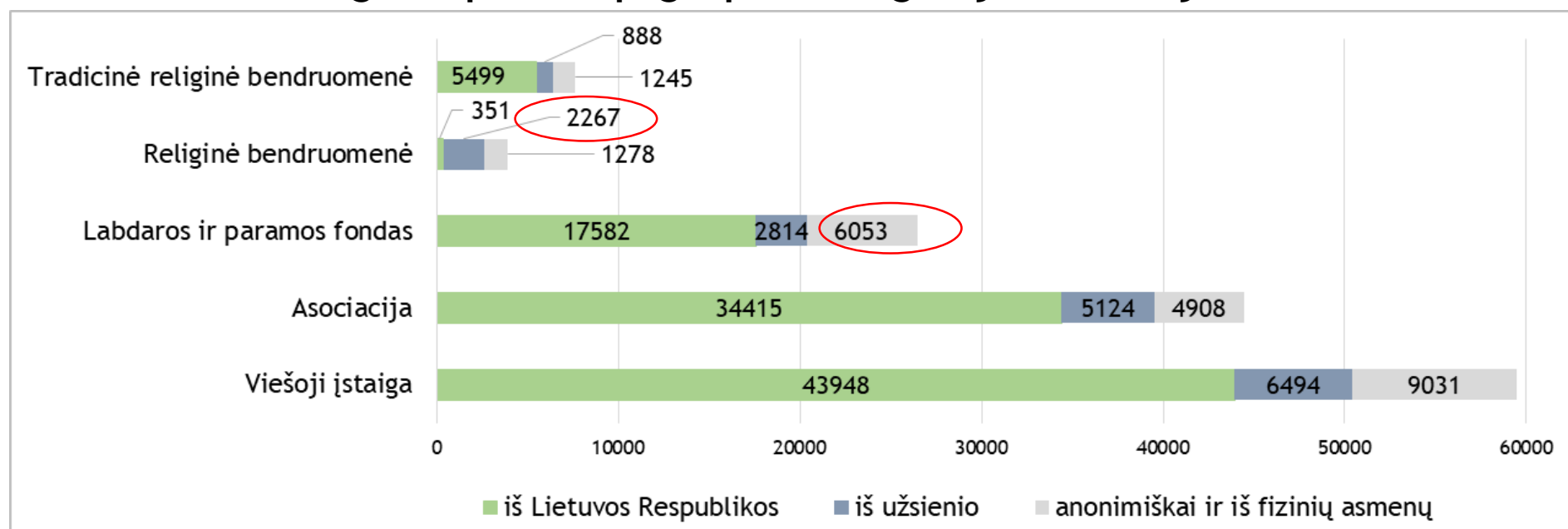
- **10 PNO, kurių vadovai iš tikslinių teritorijų ar „pilkojo sąrašo“ šalių:** nevykdė GP operacijų, neturi užsienyje sąskaitų, negavo/neteikė paramos į užsienį, iš jų 7 PNO neteikė deklaracijų ir ataskaitų, galimai nevykdė veiklos
- **1 VŠĮ - vadovas iš Šri Lankos („pilkasis sąrašas“),** veikla - ikimokyklinis ugdymas, pateiktos deklaracijos, ataskaitos, FAD, gauta parama, rizikos požymių nenustatyta

2018 m. PNO iš užsienio gavo 17,6 mln. € paramos, anonimiškai ir iš fizinių asmenų – 22,5 mln. €, iš jų anonimiškai – 2,1 mln. €

Gauta parama pagal paramos teikėjus, tūkst. eurų

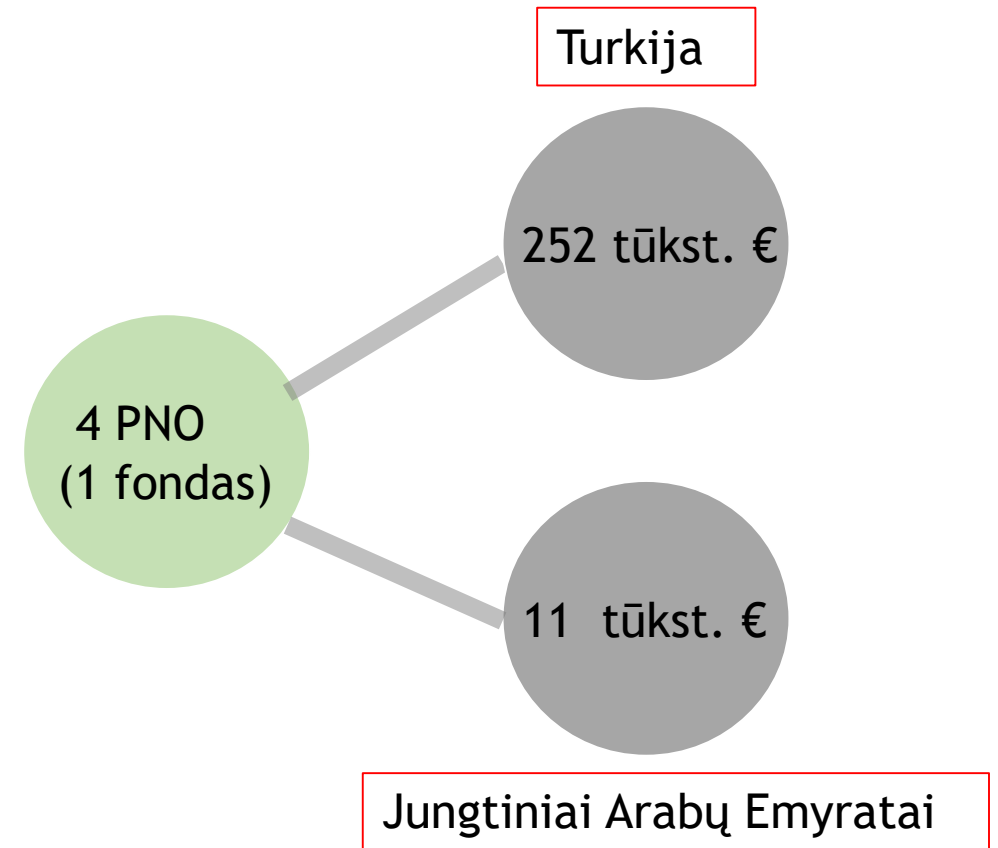
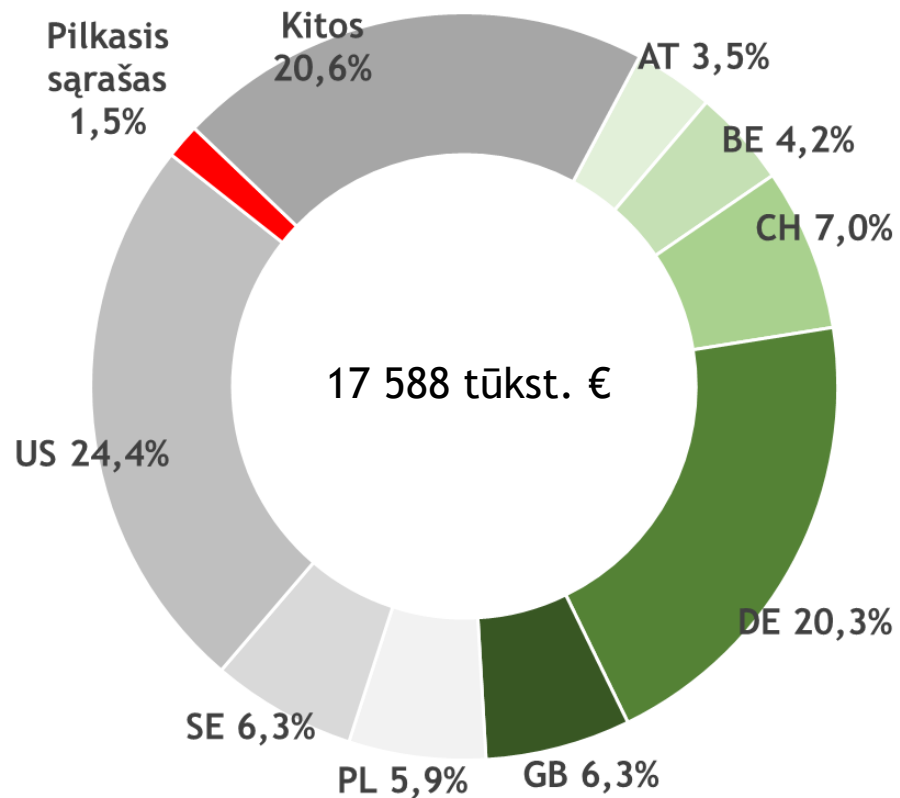

2018 m. gauta parama pagal paramos gavėjus ir teikėjus

Dėl paramos gavimo ir panaudojimo ataskaitos FR0478 naujos versijos įsigaliojimo nuo 2020-05-01 ataskaitų 2019 m. duomenys nesukelti iš elektroninės deklaravimo sistemos (EDS) į kitas VMI IS duomenų bazes, todėl 2019 m. duomenys apžvalgoje neįvertinti

2018 m. 4 PNO iš „pilkojo sąrašo“ šalių gavo 264 tūkst. € paramos

➤ 2018 m. 12 PNO suteikė 152 tūkst. eurų paramos užsienio JA, iš jų:

3 netradicinės religinės bendruomenės - 85 tūkst. eurų (FI, EE, LV, UA)

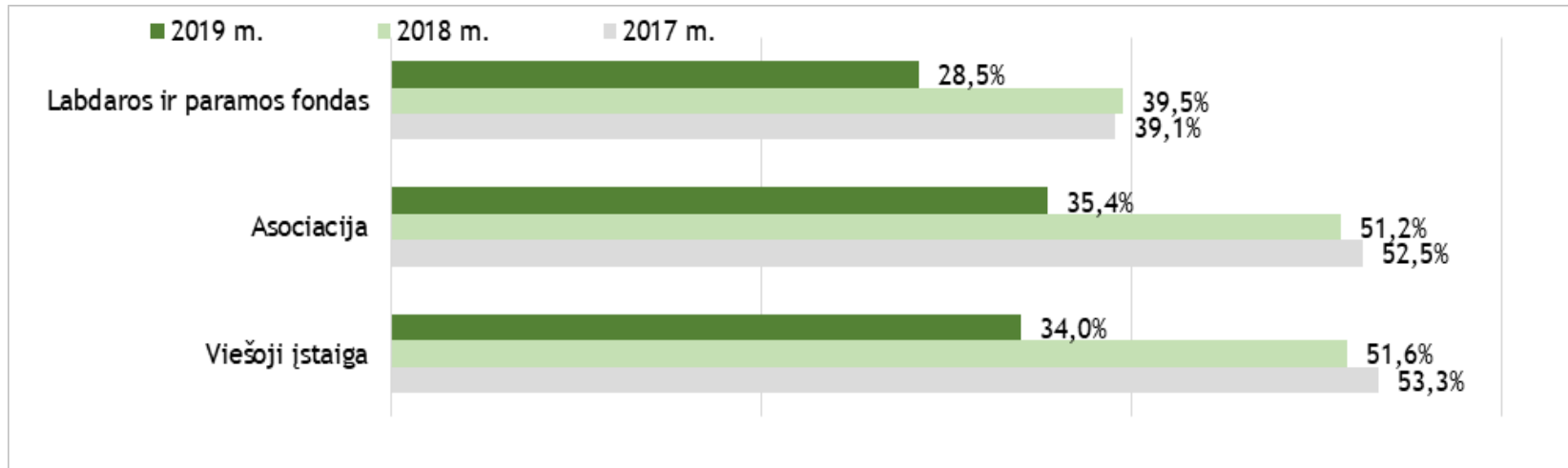
3 fondai - 5 tūkst. eurų (US, GB, BE)

➤ 2017 m. 9 PNO suteikė 168 tūkst. eurų paramos užsienio JA, iš jų:

1 netradicinė religinė bendruomenė - 137 tūkst. eurų (FI, EE, LV); 2 fondai - 14 tūkst. eurų (GB)

Finansines ataskaitas už 2019 m. pateikė 34,5 % PNO, metines pelno mokesčio deklaracijas - 54,7 %

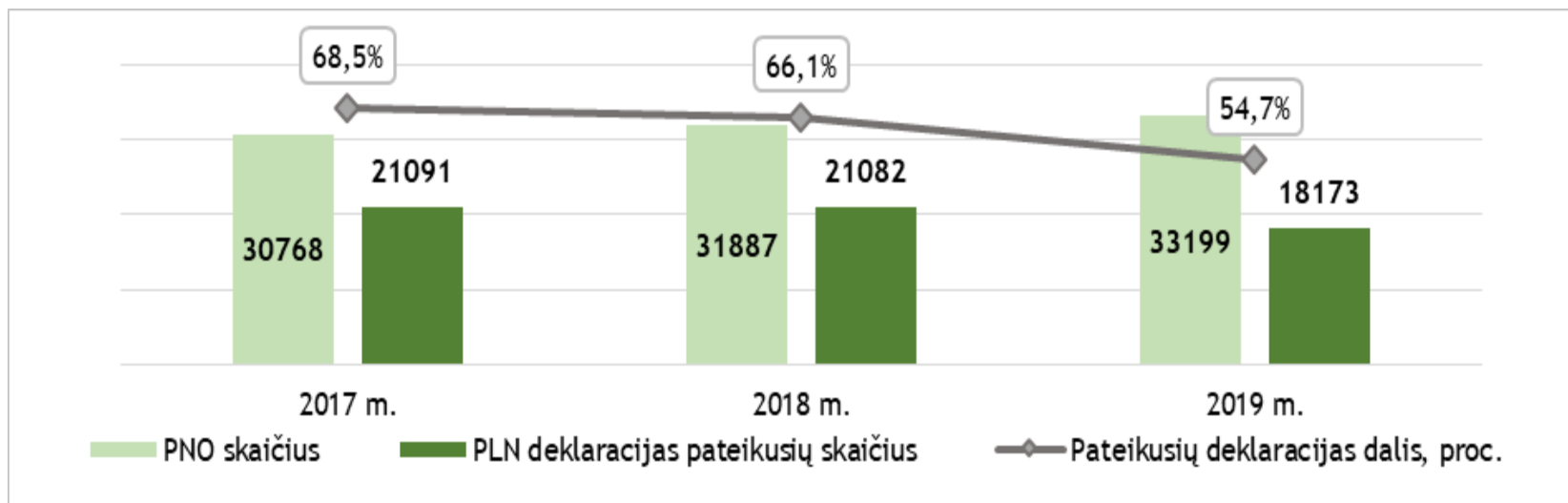
FAD pateikusių PNO dalis

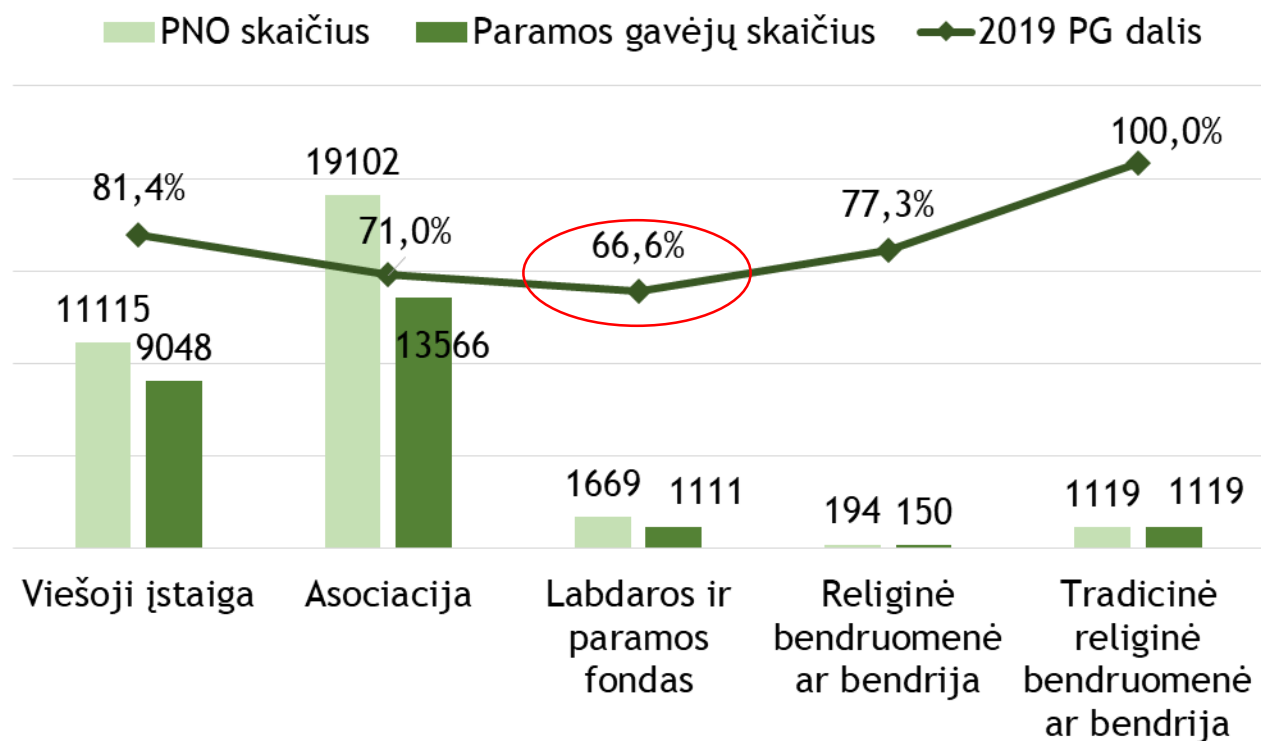
➤ 3 423 PNO (10,3 %) laikinai nevykdė veiklos

➤ 5 094 PNO (15,3 %) 2017-2019 m. neteikė deklaracijų, ataskaitų, negavo paramos, nemokėjo mokesčių, neturėjo dirbančiųjų, nebuvo sąskaitų apyvartų duomenų

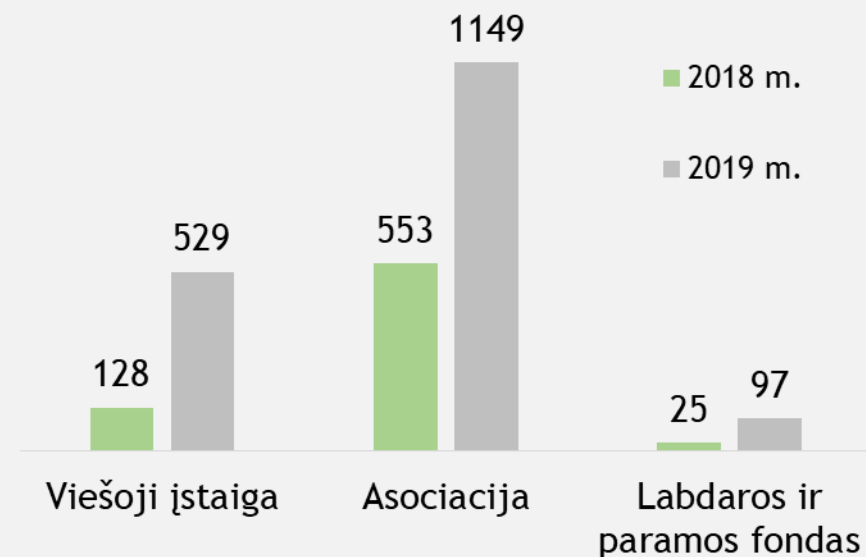
Metines pelno mokesčio deklaracijas pateikusių PNO dalis

Finansinių ataskaitų neteikiančios PNO neteko paramos gavėjo statuso

PNO, kurioms 2018-2019 m. panaikintas paramos gavėjo statusas

2019 m. paramos gavėjo statusas buvo panaikintas 1 775 PNO, 2018 m. – 706 PNO, kai 2017 m. – 4 PNO

FNTT duomenimis, 2017-2019 m. 267 PNO vykdė GP operacijas ir notarinius sandorius, bendra jų suma siekė 39,7 mln. €

2019 m. 109 PNO vykdė GP operacijas, kurių suma lygi ar viršijo 15 tūkst. €:

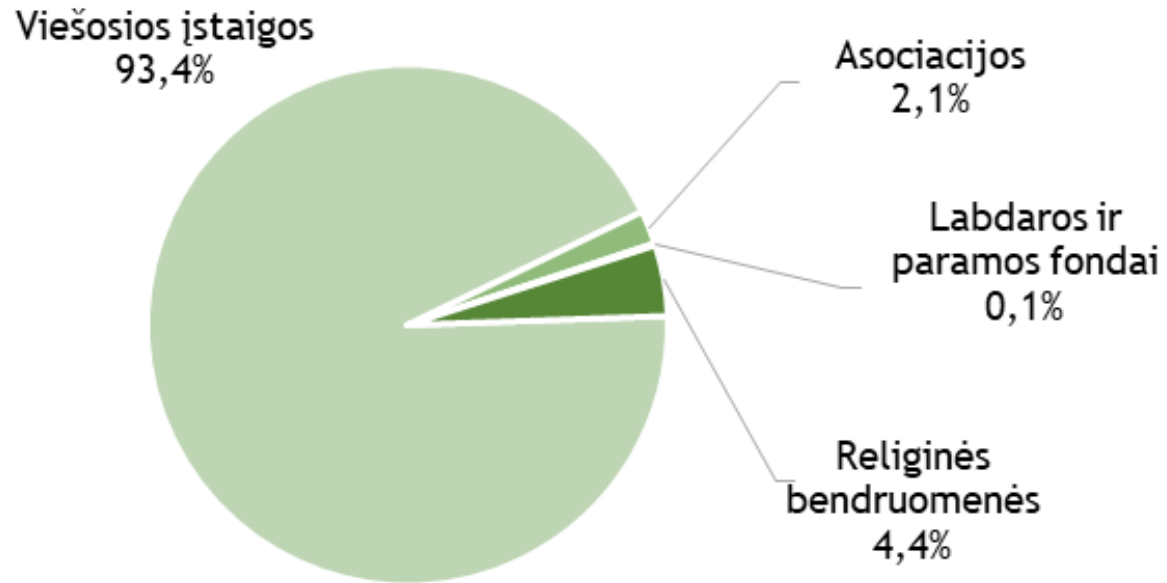

- 2018 m. 103 PNO: GP įnešimai - 11 550 tūkst. €, išėmimai - 1 774 tūkst. €
- 2017 m. 119 PNO: GP įnešimai - 4 280 tūkst. €, išėmimai - 2 256 tūkst. €

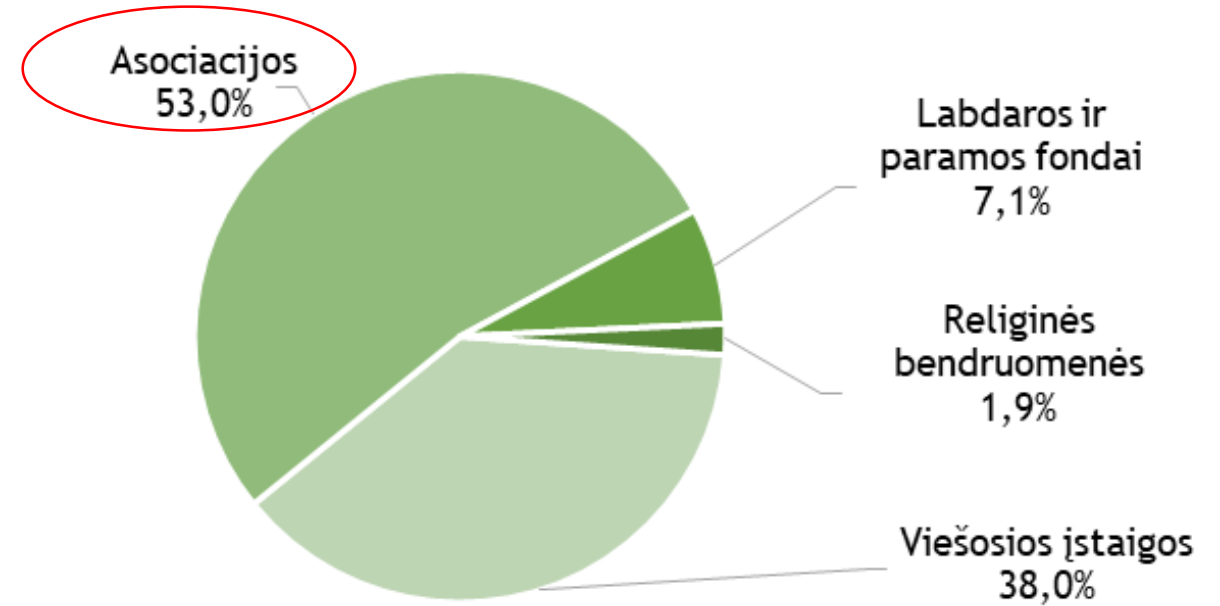
Didžiausias GP sumas į sąskaitas įnešė viešosios įstaigos ir religinės bendruomenės, išėmė iš sąskaitų - asociacijos

GP ĮNEŠIMAI 2019 m.

GP IŠĖMIMAI 2019 m.

2018-2019 m. vykdytų GP operacijų sumoje didžiausią dalį sudarė 1 viešosios įstaigos GP įnešimai į sąskaitas

Rizika

PNO
skaičius

GP operacijos 2018-
2019 m., tūkst. eurų

Dalis visoje GP sumoje,
proc.

GP įnešimai

GP
išėmimai

GP įnešimai

GP
išėmimai

Vykdydė GP operacijas, iš jų:

149

23 962

3 545

100%

100%

- 1 VŠĮ (naudotų daiktų mažmeninė prekyba)

1

10 390

0

43%

0%

- sveikatos priežiūros VŠĮ

16

5 609

102

23%

3%

- švietimo VŠĮ

29

2 172

322

9%

9%

- sportinę veiklą vykdančios (VŠĮ ir asociacijos)

16

495

1 364

2%

38%

- kitas veiklas nei sportinę vykdančios asociacijos

23

454

654

2%

18%

- labdaros ir paramos fondai

6

15

250

0%

7%

- tradicinės religinės bendruomenės

24

1 440

75

6%

2%

- netradicinės religinės bendruomenės

3

76

0

0%

0%

- kitos PNO

31

3 311

778

14%

22%

FNTT duomenimis, 2017-2019 m. 45 PNO vykdė notarinius pirkimo / pardavimo sandorius GP sumomis

2017 m. 25 PNO sudarė 30 GP notarinių sandorių 4 308 tūkst. € sumai

iš jų: 3 sporto klubai sudarė 4 sandorius GP 1 370 tūkst. € sumai
1 religinė bendruomenė - 1 sandoris GP 200 tūkst. €

2018 m. – 15 PNO, 17 sandorių 648 tūkst. €

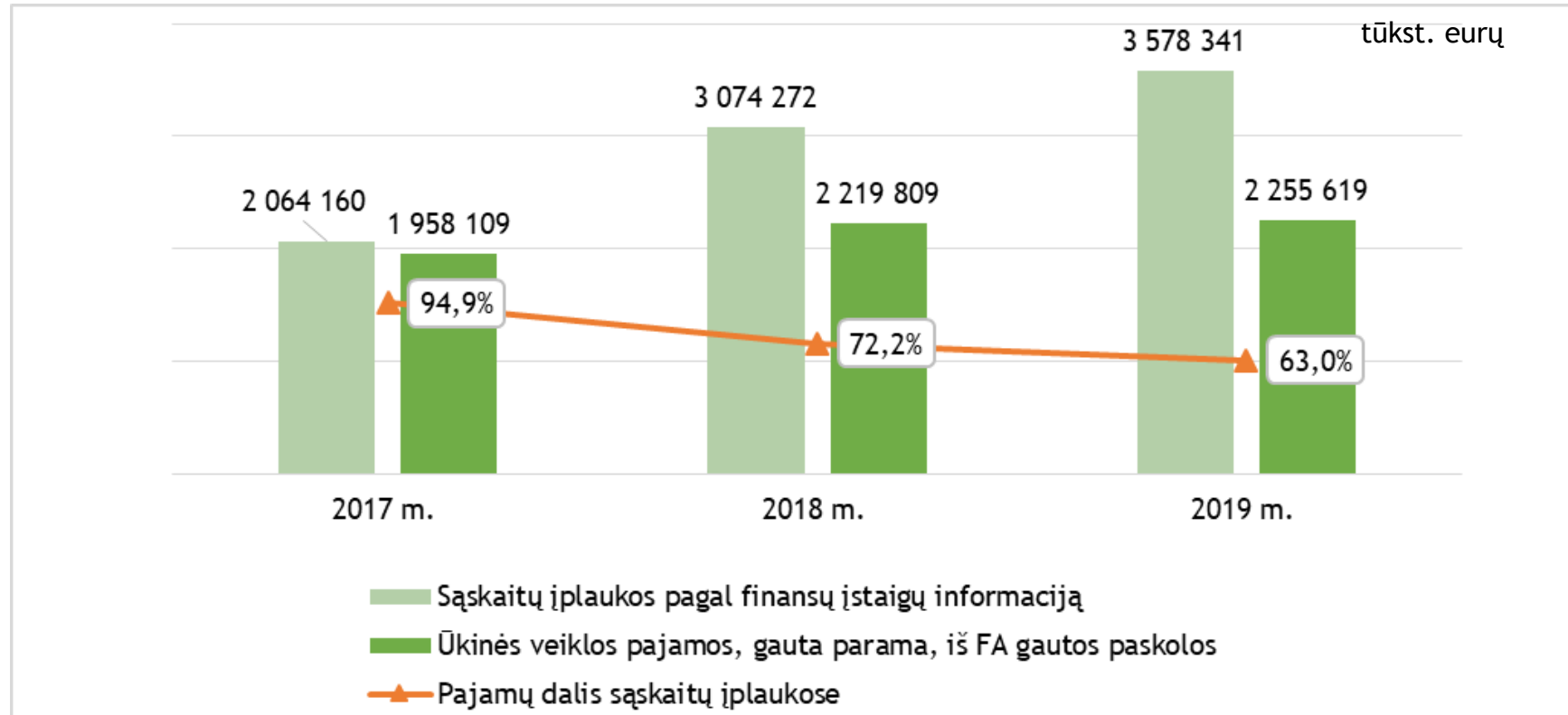
iš jų: 2 labdaros ir paramos fondai - 2 sandoriai GP 97 tūkst. €

2019 m. – 7 PNO, 7 sandoriai 577 tūkst. €

iš jų: 3 viešosios įstaigos - 3 sandoriai GP 163 tūkst. €

Finansų rinkos dalyvių pateiktais duomenimis (MAĮ 55 str.), 2017-2019 m. didėjo skirtumas tarp PNO metinių sąskaitų apyvartų ir deklaruotų pajamų bei gautos paramos

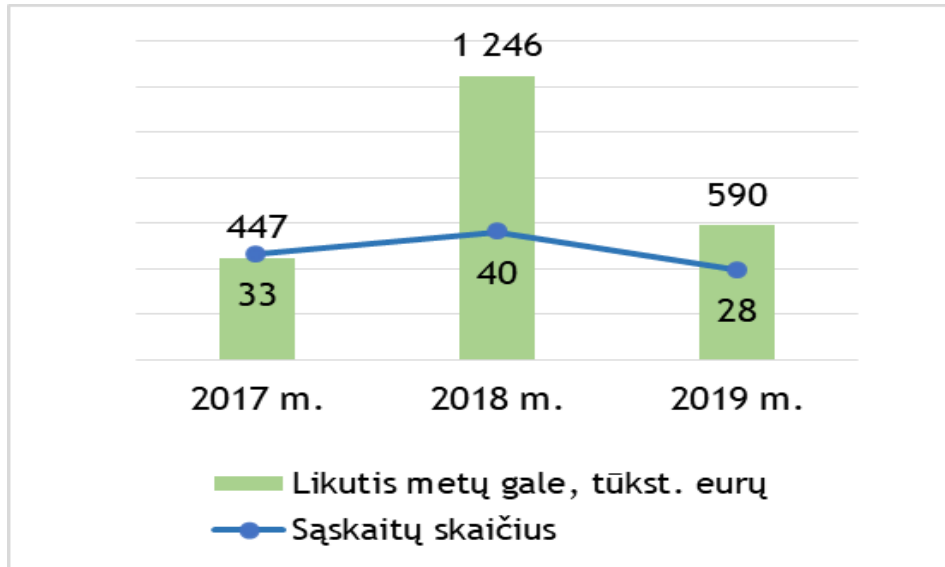
- 42 PNO 3 metus neteikė deklaracijų ir ataskaitų, nors finansų rinkos dalyviai pateikė sąskaitų apyvartas, iš jų:
 - 14 VŠĮ - 2019 m. bendra sąskaitų apyvartų suma 1 707 tūkst. €
 - 8 asociacijos - 565 tūkst. €
 - 1 fondas - 22 tūkst. €
 - 16 tradicinių religinių bendruomenių - 2 759 tūkst. €
 - 3 netradicinės religinės bendruomenės - 93 tūkst. €
- 113 PNO - 2 metus
- 722 PNO - bent 1 metais

2019 m. neįtrauktos gautos paramos sumos, nes paramos gavimo ir panaudojimo ataskaitų FR0478 formų duomenys už 2019 m. dėl naujos formos versijos nuo 2020-05-01 nebuvo sukelti iš EDS į kitas VMI IS duomenų bazes.

DAC2, CRS duomenimis, PNO sąskaitų nėra aukštos rizikos šalyse ar tikslinėse teritorijose, sąskaitos – 9 ES šalyse ir Australijoje

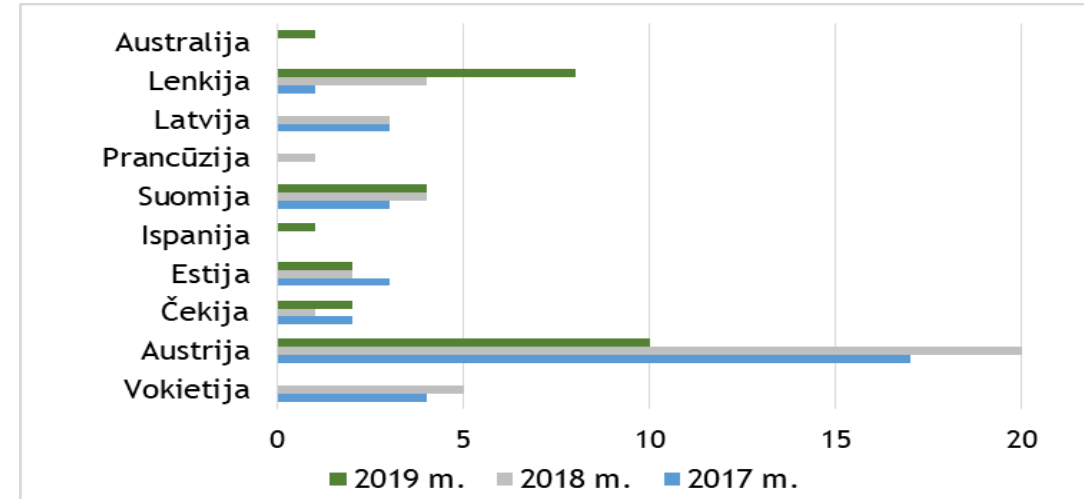
PNO sąskaitos užsienio šalyse

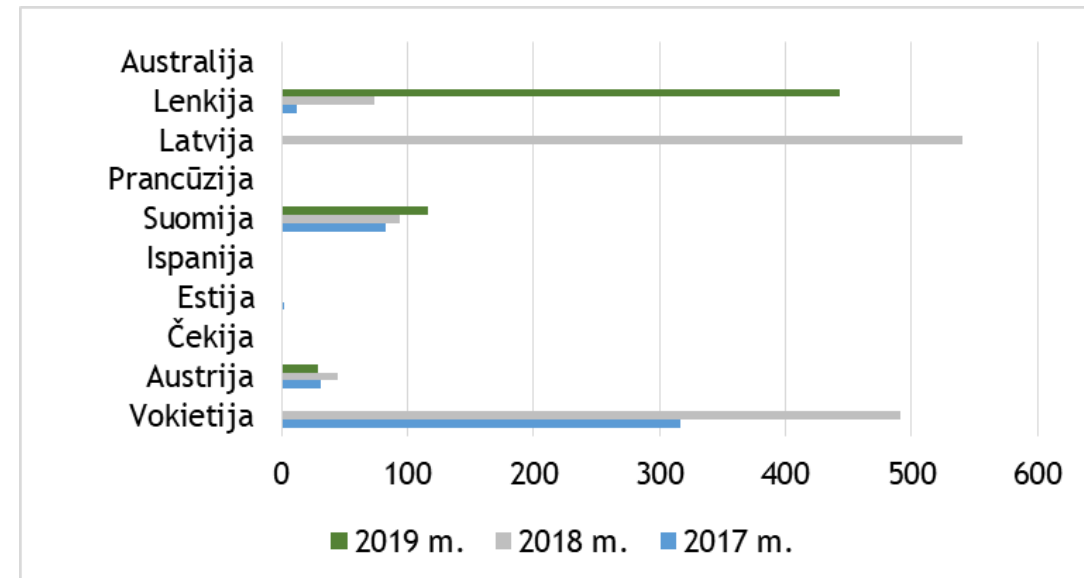
Užsienio šalyse sąskaitas 2017-2019 m. turėjo **26 PNO**, iš jų:

- 14 viešųjų įstaigų
- 6 asociacijos
- 2 labdaros ir paramos fondai
- 4 tradicinės religinės bendruomenės

Sąskaitų skaičius pagal šalis

Sąskaitų likutis pagal šalis, tūkst. eurų

1 119 tradicinių religinių bendruomenių

- 2018 m. paramos gavimo ir panaudojimo ataskaitas pateikė 34,8%, gauta 7,6 mln. eurų paramos
- iš užsienio gauta 888 tūkst. eurų (11,6%) paramos: iš Jungtinės karalystės - 489 tūkst. eurų (55,0%), iš JAV - 147 tūkst. eurų (16,6%)
- 1 musulmonų bendruomenė 2018 m. gavo 375 eurus paramos iš Turkijos („pilkasis sąrašas“)
- iš FA ir anonimiškai gauta 1,2 mln. eurų (16,3%) paramos
- 2018 m. GP įnešimus į sąskaitas vykdė 17 bendruomenių, suma 964 tūkst. eurų, 2019 m. – 13, suma 452 tūkst. eurų
- DAC2, CRS duomenimis, užsienyje sąskaitas turėjo 2 bendruomenės, 2018 m. likutis - 297 tūkst. eurų

194 netradicinės religinės bendruomenės

- 5 bendruomenių vadovai registruoti užsienyje - Vokietijoje, Latvijoje, Estijoje
- 2018 m. paramos gavimo ir panaudojimo ataskaitas pateikė 56,7% (85), gauta 3,9 mln. eurų paramos
- iš užsienio gauta 2,3 mln. eurų (58,2 %) paramos, iš Vokietijos 1,8 mln. eurų (78,9%)
- negauta paramos iš tikslinių teritorijų ar „pilkojo sąrašo“ šalių
- iš FA ir anonimiškai - 1,3 mln. eurų (32,8%) paramos
- 2019 m. GP įnešimai į sąskaitas 2 bendruomenių - 15 ir 45 tūkst. eurų
- DAC2, CRS duomenimis, užsienyje sąskaitų neturėjo

PP / TF rizikos požymiai labdaros ir paramos fondų veikloje

- 46 labdaros ir paramos fondų vadovai registruoti užsienyje, iš jų 1 adresas „pilkojo sąrašo“ šalyje – Tadžikistane
- **39,5 proc.** fondų pateikė 2018 m. finansines ataskaitas
- **30,1 proc.** fondų pateikė 2018 m. paramos gavimo ir panaudojimo ataskaitas, gauta 26,4 mln. eurų paramos
- iš užsienio gauta 2,8 mln. eurų (10,6 %) paramos, didžiausia suma iš Švedijos - 665 tūkst. eurų
- 1 fondas (kita sportinė veikla) 2018 m. gavo paramą iš „pilkojo sąrašo“ šalių: iš Turkijos - 200 tūkst. eurų, iš Jungtinių Arabų Emyratų - 11 tūkst. eurų, 74 proc. šios paramos suteikė sportinės veiklos VŠĮ ir asociacijoms
- iš FA ir anonimiškai gauta 6,1 mln. eurų (22,9%) paramos
- FNTT duomenimis, 2019 m. į 1 fondo į sąskaitą įnešta GP 15 tūkst. eurų, išimta iš sąskaitų GP sumos: 2017 m. - 55 tūkst. eurų, 2018 m. - 118 tūkst. eurų, 2019 m. - 132 tūkst. eurų
- 2018 m. 2 fondai sudarė 2 notarinius sandorius GP 97 tūkst. eurų sumai
- DAC2, CRS duomenimis, 2 fondai turėjo 5 sąskaitas užsienyje (Suomijoje, Čekijoje), likutis 2019 m. - 85 tūkst. eurų

2017-2020 m. 1-9 mėn. PNO kontrolės ir stebėsenos rezultatas – 3,6 mln. €

2017-2020 m. 1-9 mėn. kontroliuotos 277 PNO:

- 172 viešosios įstaigos
- 81 asociacija
- 21 labdaros ir paramos fondas
- 3 tradicinės religinės bendruomenės

667 PNO atlikti 858 stebėsenos veiksmai

Kontrolės veiksmai	Veiksmų skaičius	Suma, tūkst. eurų
Mokestiniai patikrinimai	25	2 274
Mokestiniai tyrimai	58	568
Operatyvūs patikrinimai	250	554
Iš viso:	333	3 396

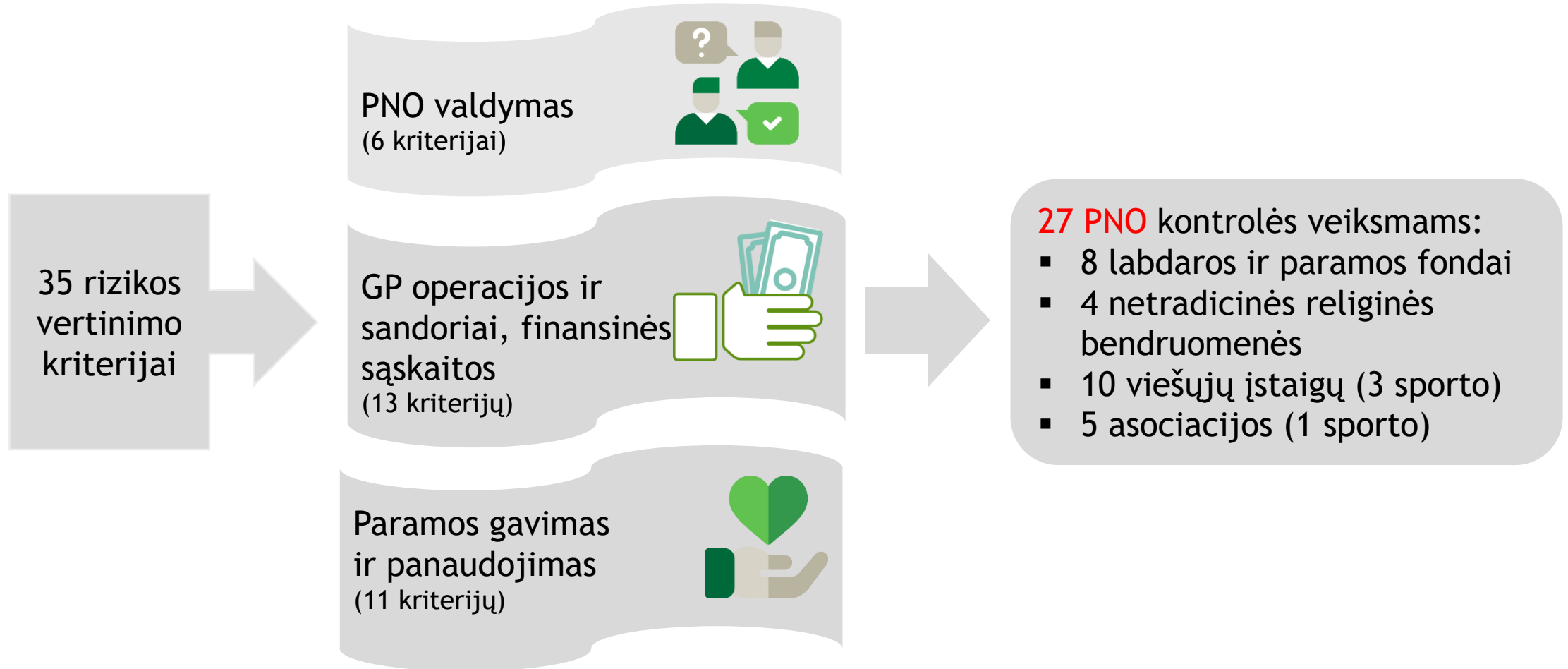

2017-2020 m. atliktų PNO kontrolės ir stebėsenos veiksmų metu nustatyta papildomai mokėtina suma – **3 587 tūkst. €**

Dėl kontrolės veiksmų metu nustatytų nusikalstamos veikos požymių **8 PNO perduotos FNTT**

PP / TF ir paramos panaudojimo ne pagal LPĮ nustatytą paskirtį rizika PNO veikloje įvertinta pagal 35 kriterijus

Analizės išvados

- Lietuvoje registruotų PNO veikloje yra PP / TF rizikos požymių, tačiau **rizikos lygis, ypač TF, yra žemas.**
- **Religinių bendruomenių veikloje PP / TF rizikos scenarijų pasitvirtinimo tikimybė, ypač TF, yra maža.** Riziką lemia anonimiškai gaunama parama, GP operacijų vykdymas, neteikiamos paramos gavimo ir panaudojimo ataskaitos, kai parama gaunama tik anonimiškai.
- **Labdaros ir paramos fondų veikloje TF grėsmės lygis yra žemas.** PP rizikos scenarijų pasitvirtinimo tikimybė galima, tačiau jos įvertinimui trūksta VMI turimos informacijos. Fondų riziką didina iš FA ir anonimiškai gaunama parama, nevykdoma prievolė teikti finansines, paramos gavimo ir panaudojimo ataskaitas.
- **PNO veikloje nustatyta paramos panaudojimo ne pagal LPĮ nustatytą paskirtį rizika.** Didesnė rizika išsiskiria sportinę veiklą vykdančios viešosios įstaigos ir asociacijos.

2020 m. pradėtos vykdyti priemonės, mažinančios PNO veiklos rizikas

➤ **Paramos gavėjo statuso panaikinimas.** Nuo 2020-07-01 įsigaliojo LPĮ 13 straipsnio 5 dalies pakeitimai dėl paramos gavėjo statuso panaikinimo. VMI automatiškai keisis informacija (funkcionalumas MMR – JAR) su VĮ Registrų centras dėl paramos gavėjo statuso suteikimo ir panaikinimo

➤ **Nevykdančių veiklos daugiau nei 5 metus PNO likvidavimas ir išregistravimas iš JA registro.** Parengtas LR juridinių asmenų likvidavimo ir išregistravimo supaprastinta tvarka laikinojo įstatymo projektas

2020 m. VMI pateikė siūlymus VĮ Registrų centras **dėl 2 578 PNO likvidavimo**, iš jų:
822 viešųjų įstaigų, 1 513 asociacijų, 200 labdaros ir paramos fondų, 43 religinių bendruomenių

Pasiūlymai

- Apriboti atsiskaitymus arba bet kokius kitus mokėjimus pagal sandorį grynaisiais pinigais iki 3 tūkst. eurų
- Tęsti daugiau nei 5 metus nevykdančių veiklos PNO likvidavimą bei išregistravimą iš juridinių asmenų registro
- Vykdyti PNO veiklos stebėseną ir kontrolę, atlikti didžiausią riziką turinčių PNO kontrolės veiksmus, kontroliuojant gaunamos paramos panaudojimą LPĮ nustatytais tikslais ir įvertinant galimą PP / TF riziką